

Vergaderjaar 2022–2023

36 200 V

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2023

A

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 24 november 2022

De Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal heeft op 4 oktober 2022 een brief gestuurd aan de Minister van Buitenlandse Zaken inzake de halfjaarlijkse stand van zaken ten aanzien van de toezeggingen die door de bewindspersonen aan de Eerste Kamer zijn gedaan.

De Minister heeft op 23 november 2022 gereageerd.

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelings-samenwerking¹ brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking,
Van Luijk

¹ Samenstelling:

Faber-Van de Klashorst (PVV), Ganzevoort (GL), Van Apeldoorn (SP) (*voorzitter*), Van Dijk (SGP), Jorritsma-Lebbink (VVD), Atsma (CDA), Oomen-Ruijten (CDA), Koole (PvdA), Prast (PvdD), Van Rooijen (50PLUS), arbouw (VVD), Van Ballekom (VVD) (*1° ondervoorzitter*), Beukering (Fractie-Nanninga), Bezaan (PVV), Dittrich (D66), Huizinga-Heringa (CU) (*2° ondervoorzitter*), Dessing (FVD), Karimi (GL), Kluit (GL), Moonen (D66), Otten (Fractie-Otten), Vos (PvdA), Van Wely (Fractie-Nanninga), Raven (OSF) en Krijnen (GL).

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL

Aan de Minister van Buitenlandse Zaken

Den Haag, 4 oktober 2022

De Eerste Kamer maakt halfjaarlijks de stand van zaken op ten aanzien van de toezeggingen die door de bewindspersonen aan deze Kamer zijn gedaan.

Door middel van deze brief attendeer ik u op het gebruikelijke halfjaarlijkse overzicht van openstaande en deels voldane toezeggingen. Vandaag ontvangt u digitaal een overzicht van de toezeggingen waarvan de termijn volgens onze informatie op 1 juli 2022 is verstreken. Daarbij treft u tevens, ter informatie, een overzicht aan van de openstaande of deels voldane toezeggingen waarvan de termijn op 1 januari 2023 verloopt. Beide lijsten zijn terug te vinden via de volgende links:

Rappel: <https://www.eerstekamer.nl/rappel?rappel=vlwsc78qjbm1&ministerie=vghyngkof7kc>

Vooruitblik: <https://www.eerstekamer.nl/rappel?rappel=vlwsd4ph28ol&ministerie=vghyngkof7kc>

Teneinde een geactualiseerd overzicht aan de verantwoordelijke commissie(s) voor te kunnen leggen, verneemt de Kamer graag vóór vrijdag 18 november 2022 eventuele correcties en een prognose van de termijnen waarop de toezeggingen zullen worden nagekomen. Het betreft daarbij voornamelijk de toezeggingen waarvan de deadline reeds is verstreken.

De Eerste Kamer tracht de toezeggingenregistratie zo actueel mogelijk te houden. De Kamer en de regering zijn er derhalve bij gebaat als brieven, nota's en dergelijke, die samenhangen met toezeggingen aan de Eerste Kamer, rechtstreeks aan deze Kamer worden gezonden, onder vermelding van het toezeggingenregistratienummer.

De Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal,
J.A. Bruijn

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 november 2022

Graag bied ik u hierbij de reactie aan op uw verzoek van 4 oktober 2022 met kenmerk 172028.13U inzake het halfjaarlijks rappel toezeggingen.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

Toezegging Vergadering Parlementaire Assemblée en werklust EHRM (32 125 en 32 123 V) (T01191)

Zoals aangegeven in de brief «vragen omtrent toezegging inzake vergadering parlementaire assemblee en werklust EHRM» d.d. 24 juni 2019 ben ik bereid om een vergadering van Parlementaire Assemblée (PACE) bij te wonen. Dat standpunt is onveranderd. Indien de mogelijkheid zich voordoet zal ik de PACE bezoeken, mede ook om de waarde die Nederland hecht aan de Raad van Europa, en de belanghebbende rol die de PACE hierin speelt, te onderstrepen.

Toezegging Informeren over toetreding EU tot EVRM (33 877) (T01941)

Het toetredingsproces van de EU tot het EVRM heeft zoals bekend aanzienlijke vertraging opgelopen naar aanleiding van advies 2/13 van het Hof van Justitie van de EU (EU-Hof) in 2014, waarin het EU-Hof heeft geoordeeld dat de ontwerp-toetredingsovereenkomst op meerdere punten onverenigbaar is met het Unierecht. Het kabinet is verheugd dat de onderhandelingen in september 2020 tussen de EU en de Raad van Europa (RvE) in Straatsburg zijn hervat. Het was aan de Commissie om als EU-onderhandelaar met voorstellen te komen om de juridische zorgen van het EU-Hof te adresseren. In oktober 2019 heeft de Raad aanvullende richtsnoeren vastgesteld (vertrouwelijk met uw Kamer gedeeld en toegelicht tijdens de technische briefing op 23 juni 2020), op grond waarvan de onderhandelingen met de RvE hervat zijn om de ontwerp-toetredingsovereenkomst te heronderhandelen. Sinds de vaststelling van de aanvullende onderhandelingsrichtsnoeren hebben inmiddels tien onderhandelingsronden tussen de EU en de RvE in Straatsburg plaatsgevonden. De eerste onderhandelingsronden betroffen een eerste toelichting op en bespreking van de bezwaren van het EU-Hof. In de daarop volgende onderhandelingsronden is een begin gemaakt met de echte onderhandelingen over (concept)teksten en is er gestaag voortgang geboekt in de onderhandelingen met de RvE. Op dit moment is een voorlopig akkoord bereikt op drie van de vier onderhandelings thema's waarbinnen de bezwaren van het EU-Hof zijn ondergebracht. Over het algemeen is sprake van een kritische, maar constructieve houding onder de meeste RvE leden (niet-EU) en tonen zij bereidheid om mee te denken over oplossingen voor de bezwaren van het EU-Hof. Parallel aan de onderhandelingen in Straatsburg, wordt op Raadwerkgroepsniveau binnen de EU verder gewerkt aan de uitwerking van de EU-interne regels die nodig zijn om de toetreding te bewerkstelligen. Zodra verdere uitkomsten van de onderhandelingen bekend zijn, zal uw Kamer daar uiteraard over worden geïnformeerd.

Toezegging Top over de toekomst van de Raad van Europa (34 166) (T02273)

Het Comité van Ministers heeft op 7 november jl. besloten dat de tijd rijp is voor een Top over de toekomst van de organisatie. De vierde Top van de Raad van Europa vindt op 16 en 17 mei 2023 plaats in Reykjavik. Zeker gezien de ontwikkelingen in Europa, is het van belang dat wij ons buigen over de Europese multilaterale structuren en de rol die de Raad van Europa in dit kader heeft. Een Top biedt een goede gelegenheid hiertoe.

Toezegging Evaluatie Brexit (35 084) (T02747)

Op 19 november 2021 is de uitvoering gestart van een onafhankelijke externe evaluatie van de Rijksbrede Brexit inspanningen van de Nederlandse overheid, zoals toegezegd door Minister Blok tijdens de plenaire

behandeling van de Verzamelwet Brexit in de Eerste Kamer van 19 maart 2019. De Terms of Reference voor de evaluatie zijn op 7 juli 2021 met de Eerste Kamer en Tweede Kamer gedeeld (T/19-03-2019/CECP). Het onderzoek wordt uitgevoerd door de Rand Europe, dat voor deze opdracht samenwerkt met Berenschot. Ik verwacht u het eindrapport van de evaluatoren voor het Kerstreces te kunnen toezenden.

Toezegging Actieve inzet voor transparantie in EU-besluitvorming (35 295) (T03400)

Deze toezegging betreft staand beleid. Nederland zet zich sinds lange tijd samen met een aantal gelijkgezinde lidstaten in voor meer transparantie binnen de EU. In 2019 presenteerde Nederland samen met negen andere lidstaten het non-paper *increasing transparency and accountability of the EU* met daarin concrete suggesties ter modernisering van transparantie in de Raad en het EU-besluitvormingsproces.² Deze inzet heeft een aantal concrete resultaten opgeleverd, waaronder vergrote transparantie van trilogen.³ In september 2021 heeft Nederland samen met Duitsland en Denemarken een *transparency pledge*⁴ gelanceerd in de marge van de Conferentie over de toekomst van Europa en in maart 2022 een online evenement als opvolging van de *pledge* georganiseerd.⁵ De aanbevelingen die voortvloeien uit de Conferentie over de toekomst van Europa geven een nieuwe impuls aan de inzet voor meer transparantie binnen de EU. Binnen de Raad, het EP en de Commissie vinden nu discussies plaats over het opvolgen van de uitkomsten van de Conferentie voor de Toekomst van Europa, waaronder de aanbevelingen over transparantie.⁶

De inzet van het Nederlandse kabinet om het EU-transparantiebeleid te moderniseren en de EU-besluitvormingsprocedure inzichtelijker en toegankelijker te maken gaat onverminderd door.⁷ Zo blijft het kabinet inzetten op de niet-gerealiseerde punten uit het non-paper van 2019, waaronder i) de herziening van de transparantieverordening ii) de herziening van de interne Limité-richtsnoeren van de Raad zodat minder Raadsdocumenten de Limité-markering krijgen en de Limité-markering van documenten tijdig wordt opgeheven en iii) het toezien op snelle totstandkoming en ingebruikname van de inter-institutionele wetgevings-database (One-stop IT-shop).

Op nationaal niveau werkt het kabinet momenteel aan een voorstel voor een Europawet.⁸ Het kabinet beoogt met de Europawet besluitvorming in de EU transparanter te maken voor burgers en nationale parlementen en de resultaten en toegevoegde waarde van EU-beleid zichtbaarder te maken, door de informatie-afspraken te verankeren. Namens de Tweede Kamer voeren de rapporteurs Van Wijngaarden (VVD) en Koekkoek (Volt) momenteel verdiepingsgesprekken met ambtenaren van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

² <https://www.permanentrepresentations.nl/documents/publications/2019/06/18/non-paper---transparency-and-accountability>.

³ Zie ook Verslag Informele Videoconferentie van de leden van de Raad Algemene Zaken d.d. 15 juli 2020.

⁴ <https://www.permanentrepresentations.nl/documents/publications/2021/09/23/transparency-pledge>.

⁵ <https://futureu.europa.eu/es/processes/Democracy/f/5/meetings/136392>.

⁶ Zie Kamerstukken II, 8 juli 2022, nr. 35 982, nr. 6.

⁷ Kamerstuk 22 112, nr. 3244, vergaderjaar 2021–2022 en kamerstuk 21 501-20, nr. 1741, vergaderjaar 2021–2022.

⁸ Kamerstuk 22 112, nr. 3432 vergaderjaar 2021–2022.

Toezegging Rechtsstatelijkheid tot inzet van debat en conferentie over de toekomst van Europa (35 295) (T03404)

Aan voldaan met de Kamerbrief inzake de uitkomsten van de Conferentie over de Toekomst van Europa d.d. 10 juni 2022.⁹

Toezegging Bijwonen PACE-vergadering (35 295) (T03411)

Zie toezegging Vergadering Parlementaire Assemblee en werklust EHRM (32.125 en 32.123 V) (T01191) voor een laatste stand van zaken.

Toezegging Actieve inzet effectief EU-instrumentarium bij rechtsstaatschending (35 295) (T03395)

In algemene zin betreft deze toezegging staand beleid. Het kabinet blijft zich samen met gelijkgezinde partners hard maken voor de bescherming van de Europese rechtsstaat en voor de volledige en adequate inzet van het beschikbare EU-rechtsstaatsinstrumentarium. Het lid van Apeldoorn riep het kabinet meer specifiek op om in de context van een verdragswijziging te pleiten voor het aanscherpen van de mogelijkheden om als EU handhavend op te treden bij schendingen van de rechtsstaat. Indien een wijziging van het verdrag aan de orde komt, zal het kabinet bezien hoe dit proces benut kan worden voor de aanscherping van het rechtsstaatsinstrumentarium en de Kamer hierover informeren. Zoals ook aangegeven tijdens het debat met uw Kamer van 8 februari jl. moet hierbij rekening worden gehouden met een ongunstig krachtenveld.

Toezegging Informeren over tijdelijke maatregelen asielprocedures in migratiecrisis aan de grens met Wit-Rusland (35 295) (T03398)

In december 2021 heeft de Europese Commissie een voorstel gedaan voor tijdelijke noodmaatregelen om landen in staat te stellen om te gaan met de aankomst van grote aantallen irreguliere migranten aan de grens, t.b.v. Letland, Litouwen en Polen inzake de situatie Belarussische grens. Over dit voorstel is echter geen raadspositie ingenomen, en daarmee niet aangenomen. Sinds de instrumentalisering van migratie aan de grens tussen de EU en Belarus die ruim een jaar geleden startte, heeft de EU diverse acties ondernomen om beter voorbereid te zijn op instrumentalisering aan de buitengrens. Zo is er een wetsvoorstel in behandeling in raadskader op basis waarvan lidstaten tijdelijk handvaten geboden wordt in geval van instrumentalisering die leidt tot grote aantallen irreguliere migranten aan de grens. Met deze verordening wordt beoogd lidstaten handelingsperspectief te bieden om misbruik van migratiestromen voor geopolitieke doeleinden tegen te gaan. Het is de inzet van het Voorzitterschap om nog tijdens deze voorzitterschapsperiode een Raadspositie op dit voorstel aan te nemen. Ook wordt er gewerkt aan een toolbox met acties die kunnen worden ingezet in geval van instrumentalisering. Hierbij benadrukt het kabinet het belang van het naleven van Europees en internationaal recht, alsook de tijdelijkheid van de maatregelen en zorgvuldige monitoring door de Commissie.

Toezegging Actieve inzet regering in toetreding EU tot EVRM (35 295) (T03399)

Het kabinet zet zich actief in om de Verdragsrechtelijke verplichting tot toetreding van de EU tot het EVRM zo snel mogelijk te vervullen.

⁹ Kamerbrief met uitkomsten Conferentie over Toekomst van Europa | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl.

Nederland trekt daarbij nauw op met de Europese Commissie om de toetredingsonderhandelingen zoveel mogelijk te bespoedigen. Tegelijkertijd maakt Nederland zich hard hiervoor in de Raad en in de onderhandelingen in de Raad van Europa.

Toezegging Informeren export graan Oekraïne (35 982) (T03441)

Het kabinet blijft zich naast de politieke steun, ook praktisch inzetten voor het faciliteren van de export van graan uit Oekraïne langs twee sporen. Enerzijds werkt Nederland mee aan het operationeel maken van de alternatieve export routes naar de EU over de weg, spoor en binnenwateren. Dit initiatief gestart in mei jl. wordt gecoördineerd door de Europese Commissie, de zogenaamde *Solidarity Lanes*. Anderzijds steunen we het *Black Sea Grain Initiative*, bekend als de graandeal in de Zwarte Zee, door een bijdrage aan de UNCTAD waarvan de Secretaris-Generaal Rebeca Grynspan één van de twee hoofdonderhandelaars is namens de VN. Ook wordt er een bijdrage geleverd aan het Center for Humanitarian Dialogue dat eveneens betrokken is bij het faciliteren van de onderhandelingen en het versterken van de capaciteit van het coördinatiecentrum in Istanboel. Over de Zwarte Zee is begin november zo'n 10 miljoen ton landbouwproducten geëxporteerd op meer dan 400 schepen. Daarvan was ca. 2,5 miljoen ton tarwe, waarvan 2/3 naar lage en middeninkomens landen ging. Graanprijzen zijn gezakt en ook WFP gecharterde schepen hebben weer toegang. Het is een cruciale humanitaire corridor.

In de laatste dagen van oktober was er een korte verstoring omdat Rusland zich plots terugtrok uit de deal onder valse voorwendselen dat er misbruik werd gemaakt van de corridor voor militaire doeleinden. Na een sessie van de Veiligheidsraad, een vrij unanieme internationale veroordeling en bemiddeling door de VN en Turkije is dit op een termijn van dagen hersteld en heeft Rusland zich weer aangesloten.

Overigens is ook de export van landbouwproducten vanuit Rusland volgens informatie van de Verenigde Naties tijdens de Veiligheidsraad verdrievoudigd sinds de Zwarte Zee overeenkomst eind juli. Ook dat helpt in het stabiliseren van wereldmarkten en de toegang van tot die markten voor kwetsbare landen.

Een overzicht van de export van landbouwproducten via de EU (*Solidarity Lanes*) is helaas moeilijker te verkrijgen. Gegevens vanuit Oekraïne laten zien dat het ook hier inmiddels over substantiële volumes gaat. Eind oktober had Oekraïne meer dan 20 miljoen ton landbouwproducten geëxporteerd in totaal (Zwarte Zee en via EU).

Toezegging Inzet regering binnen EU op feministisch buitenlandbeleid en voor lhbt (35 982) (T03442)

Aan voldaan met de Kamerbrief inzake inzet kabinet op feministisch buitenlandbeleid d.d. 8 november 2022.¹⁰

Toezegging Informatie over het behalen van de 2%-norm (36 162) (T03460)

In de Defensiebegroting zal meer toelichting gegeven worden op de opbouw van de Defensie-uitgaven de komende jaren en hoe dit eraan bijdraagt dat Nederland de 2%-norm van de NAVO zal bereiken.

¹⁰ Kamerbrief over inzet kabinet op feministisch buitenlandbeleid | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl.